

63 ANSÖKAN TILL BORGÅ DOMKAPITEL 16.V 1843

RA, Borgå domkapitel

Högvördigste Herr Doctor och Biskop, Ledamot af Kejs(erliga) Kungl(iga) S:t Stanislai Ordens 1:sta, S:t Vladimirs Ordens 3:die och S:t Annæ Ordens 3:die Klass!

så ock

Det Högvördiga Domkapitlet!

10

Hos Högvördigste H:r Doctorn, Biskopen och Ordensledamoten, så ock det Högvördiga Domkapitlet vågar jag ödmjukt anhålla om ledighet från Rektorstjenstens vid Högre Elementar-Skolan i Kuopio bestridande för nästinstundande Juni månad (1843) samt lika ödmjukt begära förordnande att tjensten under sagde tid ytterligare förestå för (tjänstförrättande) Rektoren, Mag. Erik Johan Blom, hvars skriftliga begifvande jag har äran härhos bifoga. Då Skolans fördel synes fordra, att den lärare, som under årets lopp ledt undervisningen, får härmed fortsfara till Läseterminens slut, vågar jag så mycket mer hoppas, att Högvördigste Herr Doctorn och Biskopen ock det Högvördiga Domkapitlet förunnar mig denna ödmjukt begärda gunst, hvilken äfven enskilda angelägenheter göra för mig högst nödvändig; och har jag äran med djupaste vördnad framhärda

20

Högvördigste H:r Doctorns, Biskopens och
Ordensledamotens
så ock

Det Högvördiga Domkapitlets
allraödmjukaste tjenare
Joh. Vilh. Snellman

30

64 Z. HÆGGSTRÖM – J. V. SNELLMAN 18. & 19.V 1843

HUB, JVS handskriftssamling

Stockholm, d. 18 Maj 1843.

40

Käraste Broder Snellman!

Jag har i dag mycket annat göra, men får ingen ro till något, förrän jag först får skriva till Dig. I Lördags fick jag ditt bref af 28 Dennes, som således blott varit 5 dagar på vägen. I Lördags eft(er) middag var jag till Hierta och Bergfalk; bägge voro borta, den förra på resa till Norrköping, den sednare till högtidligheterna i Uppsala. Till den förra skref jag ett utdrag af ditt bref med lämpliga ändringar, der dina förtroliga yttranden om Aftonbladspersonalen sådant fordrade. Bergfalks bref aflemnade jag i hans logis; men i går eft(er) middag besökte jag honom och satt der från kl. 1/2 5 till 1/2 7, måste gå hem efter Ditt bref och uppläste derur, hvad Du skrifvit ang(ående) Skara-artikeln. Gubben blef så ifrig, att han bjöd mig slutligen stadna qvar på thé. Men hvad som nu samtalades, önskade jag blott kunna rätt troget återgifva. – Först och sist bad han mig helsa Dig och tacka för ditt bref; han skulle med första besvara det; det hade icke ändrat hans öfverty-

50

gelse om dina misstag, men väl stärkt och ökat den vänskap han hyste för Dig. – Han påstod, det Du gifvit icke mindre än 3 definitioner på politisk frihet, den första pag. 326, den andra pag. 330, den tredje pag. 370. Hvad han sade till att bevisa diversiteten af den sista från den andra, förstod jag icke. Men hans påstående var att, efter din lära fanns politisk frihet 1:o äfven der Envåldsherren regerade, när han var berättigad och bunden af lag; 2:o der alla medlemmar af samhället, utan hinder af börd, kunde, i mån af sin bildning, göra anspråk på statens äfven högsta *ämbeten*; 3:o der de kunde, i mån af sin bildning, deltaga i *lagstifningen*. Jag kunde icke få reda på, huru du kommit att göra *skilnad* mellan verksamheten för staten såsom *ämbetsman* och *lagstiftare*, och gubben började till slut beklaga sig öfver, att han icke kunde uttrycka sig nog tydligt. Då tyckte jag tiden vara inne att draga mig tillbaka och ledde samtalen på ditt bref till mig, der Du vidgått skiljaktigheten mellan det abstraherade begreppet och vetenskapens eget begrepp och underställde honom, huru Du väl kunde vara berättigad till 2:ne så olika bestämningar öfver samma sak. – Ingen bestrider det; men dessa båda begrepp hade bordt tydligt hållas från hvarandra, och hänvisningar till skiljaktigheten ske, när så fordrades. – Nog ser jag, att mannen vet hvad han vill, och jag förstår hans mening ur den rena anda, som går genom hela boken. Intet tvifvel kan heller uppstå derom, att han har förmågan att vara tydlig, klar och bestämd; men felet ligger deruti, att han icke haft tid att före tryckningen ruminera på saken. – Såsom boken nu är tryckt, bär hon tydliga spår af brådska. – Dessutom ogillade han din högtrafvande ton, om dumt prat, oförstånd m.m. när det gällde satser, drifna och försvarade under sådana auspicer som en Geijer och Richert, t. ex. den om personlighetsprincipen. – Då jag dertill svarade, att sådant borde man icke vara så nogräknad med hos en ex professo Hegelian och Philosoph; litet högfärd och sjelfförgudning sitter alltid i det folket, svarade gubben, och då ljusnade hans ansigte. – Snellman är för god att likna sina bröder i den vägen. Svenskarne hafva utmärkt sig för sin värdiga polemik och väckt utländningens uppmärksamhet genom sin moderation, och sedan berättade han en anekdot om Guizot, som vid sitt inträde i Franska Akademiens session blef mött med handklappningar, men gjorde sina vänner, som han complimenterade för deras välmening, uppmärksamma på ställets helgd och invigning åt *la pure science*. Ett sådant tempel är en vetenskaplig bok; och, då jag anmärkte, att dessa sidohugg varit måttade åt Tidningslarmet, icke åt de utmärkta männen, svarade han: Ja, der ha vi det: Snellman har också haft den olyckan att vara invecklad med i Tidningspolemiken. Mycket skulle hafva sett annorlunda ut, om icke det varit fallet, och sedan hasten och brådskan att snart få färdigt, för att kunna lemna oss testamentet af sin vishet, förrän han reste. – Märkvärdigt föreföll honom ditt yttrande i brefvet till honom och mig om Norrige; han slog upp boken och visade mig ett par ställen, der Du tvärtom gjorde dig ganska obetydliga förhoppningar om den unga staten; men, sade han, Snellman har nu fått se på närmare håll, huru det ser ut i Finland, med dervarande ståndsinrättning, så skyddande denna ock är i landets nutida förhållande till det Ryska nivelleringsystemet; han har kastat om, ty om Norrige tänkte han uppenbarligen helt annorlunda, när han skref sin bok. – Han hade funnit flera förträffliga ställen i din bok. Hvad Du skrifvit om Reformerna påstod han vara, fastän icke nytt, dock det vackraste som blifvit skrifvet på Svenska i den saken. – Du får snart af gubben sjelf den bästa upplysningen om hvad han tänker.

Imellertid har det roat mig att excerpere så godt jag kunnat det intressanta och lifliga samtalet med honom; men det bästa kommer till sist. När jag skulle gå, visade han mig ditt bref och läste upp derur ett ställe, som han framför allt tyckte om, der Du sade, att kärleken kunde ingen piska ur Dig; men, sade han, här på slutet står något, som jag icke tycker om, och då läste han upp, hvad Du skrifvit om din utnämning till Rector i Kuopio och det afsked, Du derigenom tagit från författarebanan. - Der skall hon först börja med besked. Han behöfver då icke gifva ut några hastverk. - Men scholstofet är icke gynnande för skriftstället. Nog hade det varit bättre, om han hade fått stadna vid universitetet. - Kors, han skall söka Lund; philosophiæ practicæ professionen, är der ledig; Afzelius ville icke dit; Lindblom (philosophie) adjuncten, egentligen botanisten) är i onåd för sina skrifverier i Skånska Correspondenten. - Men tror H:r Professore att Snellman har att hoppas något på högre ort? - Ingen i hans fall kan der vara bättre anskrifven. Såsom Camarillans tidningar läst hans bok, skulle ingen vara mer välkommen, att hålla styr på ungdomen och pressen. - Sådan de nu föreställa sig Snellman, kunde ingen vara dem mer i lag. - När jag kom hem, fick jag i Aftonbladet för dagen se, ur Lunds Stifts Tidning af den 9 Maj, berättadt om följande lediga professioner: Philosophiæ Practicæ; Fäderneslandets Civilrätt, D:o Criminalrätt jemte Statsrätt; D:o administr rätt och nationalekonomi; ||Dessa tre har jag skrifvit ut, i fall någondera skulle passa Nordström.|| dogmatik och moraltheologi. Några rader lägre ned om Hans Kungliga Höghet Cancelleren bevilljande (den 27 April) af anslag 300 riksdaler sedlar till Extra Ordinarie Adjuncten Mag. Rydberg, men under samma dag afslag på Adjuncten Lindbloms ansökan om arfvede för den tid, han från detta års början kunde komma att förestå den lediga Philosophiæ Practicæ Professionen. - Till Prof. Bergfalk yttrade jag, det jag säkert trodde, att Snellman icke skulle vara obenägen att blifva Svensk, om han kunde vara säker på att få Professionen. Det svåra i saken är, att han icke kan söka i Sverige, utan att hafva tagit afsked i Finland. - Svensk medborgarrätt kan icke nekas honom såsom Svensk född, och sedan tillade Bergfalk hvad jag här ofvan citerat om din anskrifvenhet, hos höga vederbörande. Jag skrifver i morgon till Kongliga Bibliothekarien Arwidsson; jag vet, huru innerligt varmt han intresserar sig för sina landsmän och speciätim för Dig, sedan Du genom Minervas förnumstiga betänkande blifvit upphöjd till rang och värdighet af en conservatismens apostel, i hvilken egenskap Du naturligtvis måste hafva ett dubbelt värde som filosof i hans ögon. Jag är säker på, att han inga fjät spar, om han kunde uppfinna och komma åt någon person, tjenlig att till Hans Kungliga Höghet framföra den underdåniga frågan om ditt anställande som Philosophiæ Practicæ Professor i Lund. - Jag glömde nämna, det Prof. Bergfalk upplyste, att professionen nu ger 1 600 riksdaler Banco, men efter hand, då hon hinner komma in bland de äldre, ökas ända till 300 tunnor. - Saken tål ju att tänka på. - Det är ju möjligt, att i Försynens hand våra goda Conservatister blifvit ett redskap till din förflyttning på en plats, der Du väl ändock kan gagna världen något mer än i Finland. - Du skall få se, att Arwidsson tar eld, och Du får väl snart höra till något från honom. Vill han icke sjelf skrifva, och han ingenting kunnat uträtta, så skall Du derom få besked genom mig. - Sjelf vet Du bäst, hvad Du har att göra. - Ingen måtte väl kunna förneka Dig, att resa på några dagar öfver till Stockholm. Jag hörde Dig en gång nämna i höstas, att Du, i fall Du fröse in, vore färdig

att gå upp till Kronprinsen och anmäla Dig som Svensk undersåte. – Skulle icke detsamma kunna ske nu och under långt gynnsammare auspicer? – Och kunde Du icke stå kvar som Rector i Kuopio, fastän Du gör en resa till Stockholm och talar några ord med Sveriges Kronprins? Först under den 9 Maj står Philos(ophiæ) Practicæ Professionen anmäld som ledig i Lund. – Denna ledighet kunde Du icke veta utaf i höstas, när Du förklarade Dig färdig att gå upp till Kronprinsen. – När jag nu skriver till Arwidsson, kan Du väl tänka, det jag icke lossas om att *veta* något om din benägenhet att lemna Finnland, utan gör det på eget bevåg, under förutsättning, att det icke skulle vara någon omöjlighet att förmå Dig till antagande af den lediga platsen, helst jag genom ditt sednaste bref visste, att Du i början af Juni ämnade resa upp till Kuopio och väl således gått miste om antagliga villkor för ditt kvarstadnande vid universitetet. – Utom andra, som här skulle taga emot Dig med öppna armar, är Bergfalk en. – Det är möjligt, att han har några canaler till Kronprinsen. Får Du icke bref från mig med nästa post, så har Du att vänta ett från Arwidsson. – Nu måste jag sluta. Alla helsa hjertligen, gumma, syster och barnen; de veta, att jag skrifer, men icke, hvarom; få icke heller veta något, på det, i fall Du ett tu tre skulle vara här, detta måste få bli för dem en surprise.

Din Vän
Zacharias Hæggström

P. S. 19/5 43 kl. I e. m. I ögonblicket ingick från Arwidsson följande korta svar på min epistel: »Jag har en god canal, som jag tror skall vara dugtig; och flera kan jag få. – Men l:o loco måste man veta, om vännen Snellman *vill* komma. Bed honom gifva hufvudstupa svar, så att vi kunna sätta oss i rörelse!» – Den 23, sist 24, har Du detta. Får nu se, om vi kunna få svar från Dig till den 27 eller 31, våra Finska postdagar härstädes! –

65 J. V. SNELLMAN – C. A. HAGBERG 22.V 1843
Lunds Universitetsbibliotek

Helsingfors d. 22. Maj 1843.

Ärade Broder!

Din vänskap, hoppas jag, ursäktar min påhelsning, så af egennyttan framkallad den än är. Du känner mig också nog för att icke betvifla min försäkran, att umgänget med Dig i hvarje fall och äfven utan särskild anledning är mig kärt och angenämt, ehuru, såsom Du säkert själf ofta erfarit, man icke alltid kommer sig till, hvad man helst kunde önska, utan vanligen uti sina förhållanden i det enskilda låter dagen och stunden råda. Så går det åtminstone mig. I stället för fem besök, dem jag borde och gerna ville aflägga, gör jag tio, på hvilka jag förut aldrig tänkt, blott emedan någon omsorgsfull medbroder leder mig till de sednare, ingen händelsevis till de förra. Så kommer man småningom till dagdrifvarens vanor, att tänka för år, men låta tillfället styra dagarne; och att året består af 365 sådana tillfälligheter, det märker man först vid dess slut.

Du erinrar Dig säkert, att jag under vårt sammanträffande i